

METODICKÉ DOPORUČENÍ
Zacházení s tělem zemřelého ve zdravotnictví

NÁVRH MZ a MMR
po projednání v Chotýšanech 6. a 7. září 2023

Obsah

Úvod.....	2
1. Účel a cíl metodického doporučení.....	2
2. Definice.....	2
3. Postup poskytovatelů zdravotních služeb při zacházení s těly zemřelých.....	3
4. Oznamovací povinnost úmrtí lékařem.....	4
5. Požadavky na bezprostřední péči o tělo zemřelého.....	4
5.1 Označení těla zemřelého.....	4
5.2 Péče o tělo zemřelého.....	4
5.3. Zásady pro použití vaku na tělo zemřelého.....	6
6. Technické zajištění vhodné místnosti pro zemřelé.....	6
7. Interní kontrola metodického doporučení ze strany poskytovatele.....	7
8. Podání stížnosti proti postupu poskytovatele zdravotních služeb při zacházení s tělem zemřelého.....	7
9. Odkazy na literaturu a související právní předpisy.....	7

Úvod

Ministerstvo zdravotnictví (dále jen „ministerstvo“) ve smyslu zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, v platném znění (dále jen „zákon o zdravotních službách“) vytvořilo metodiku, která vzniká v návaznosti na jednání zástupců Ministerstva pro místní rozvoj a Ministerstva zdravotnictví. Metodické doporučení Zacházení s tělem zemřelého ve zdravotnictví (dále jen „MD“) navazuje na standardní ošetřovatelský postup Péče o zemřelého, který vytvořilo v roce 2002 Sdružení fakultních nemocnic České republiky. Od té doby se změnilo společenské a právní prostředí natolik, že tento postup zejména v oblasti oznamování úmrtí již nelze správně aplikovat. Základní princip však zůstává stejný. K tělu zemřelého přistupujeme vždy s úctou. Úcta k jedinečnosti neopakovatelné lidské bytosti je východiskem tohoto doporučení.

MD reaguje na podněty tvrzených případů nevhodného zacházení s těly zemřelých ze strany poskytovatelů zdravotních služeb a definuje tak poprvé z úrovně ministerstva jednotný postup pro poskytovatele zdravotních služeb při zacházení s tělem zemřelého a s tím spojenými úkony před předáním zemřelého pohřební službě. Klade velký důraz na ekologii.

MD je určeno všem lékařům prohlížejícím těla zemřelých a kompetentním zdravotnickým pracovníkům (všeobecná sestra, dětská sestra, praktická sestra, zdravotnický záchranář, porodní asistentka, sanitář apod.), kterým lékaři při prohlídce asistují a s těly zemřelých v rámci navazující zdravotní služby manipulují.

Popsána jsou i úmrtí, kdy lékař označuje tělo zemřelého během jeho prohlídky mimo prostory zdravotnického zařízení a oznamuje úmrtí Policii České republiky (dále jen PČR“). MD se týká i poskytovatelů, se kterými kraj uzavřel za účelem zajišťování prohlídky těl zemřelých smlouvu v souladu s ustanovením § 84 odst. 2 písm. b) zákona o zdravotních službách.

1. Účel a cíl metodického doporučení

Cílem metodického doporučení je zamezit vzniku možného nevhodného zacházení s těly zemřelých ze strany poskytovatelů zdravotních služeb, naložit s lidskými pozůstatky důstojným způsobem a v souladu s ochranou životního prostředí. Každý vypravitel pohřbu, i ten, který pro svého zesnulého sjedná, byť jen pohřeb bez obřadu, má právo zkontrolovat kvalitu provedení standardních ošetřovatelských úkonů. Může se kdykoli přesvědčit, že jeho blízký bude vydán pohřební službě v důstojném stavu, tedy upravený, po pitvě řádně umytý a zašitý, zahalený v prostěradle nebo oblečený v rubáši z přírodních materiálů bez neodůvodněného použití plastového vaku na zemřelé.

Účelem tohoto doporučení je zajistit v souladu s ustanovením § 86 odst. 1 zákona o zdravotních službách a v souladu s etickými kodexy řádné oznámení úmrtí lékařem jak osobám blízkým, tak PČR včetně jeho zdokumentování. Doporučení dále definuje vhodné možnosti technického vybavení pro místnost určenou k úpravě těla zemřelého.

MD se nezabývá problematikou zacházení s tělem zemřelého značně zohaveným, ve stavu rozkladu, morbidně obézním nebo zemřelým na vysoce nakažlivou nemoc, či došlo-li k úmrtí v rámci krizového řízení. Absentuje doporučení jak pečovat o truchlící v období zármutku. Povinnost informovat pozůstalé o možnosti obléknutí zemřelého osobou blízkou a aktivně nabídnout rodině krátké rozloučení se zemřelým ve zdravotnickém zařízení, které poskytuje jednodenní nebo lůžkovou péči, považujeme za samozřejmou.

2. Definice

Tělem zemřelého je dle § 2 zákona č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pohřebnictví“), mrtvé lidské tělo nebo jeho části do pohřbení, pokud není za podmínek stanovených zvláštním právním předpisem použito pro potřeby lékařské vědy, výzkumu nebo k výukovým účelům. Tělem zemřelého je i tělo mrtvě narozeného dítěte a dle § 2 písm. b) zákona o pohřebnictví i plod po potratu nebo po umělém přerušení těhotenství, včetně biologických zbytků potratu, není-li možné je od plodu oddělit, podle zvláštního právního předpisu.

Osoba blízká je dle § 22 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo partner (podle zákona č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů), jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném se pokládají za osoby sobě navzájem blízké, pokud by újmu, kterou utrpěla jedna z nich, druhá důvodně pociťovala jako újmu vlastní. Má se za to, že osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí.

Vhodná místnost pro zemřelé je dle § 4 odst. 3 zákona o pohřbnictví povinně vyhrazená prostora v rámci každého zdravotnického zařízení, které poskytuje jednodenní nebo lůžkovou péči, k účelu „úpravy těla zemřelého“, „rozloučení pozůstalých“ nejen v rámci setrvání těla zemřelého 2 hodin na lůžku. Může sloužit i k identifikaci těla rodinou či k jeho krátkému vystavení v otevřené rakvi za účelem jednoduchého pietního rozloučení. Místnost pro zemřelé je zmíněna i ve vyhlášce č. 92/2012 Sb., o požadavcích na minimální technické a věcné vybavení zdravotnických zařízení, viz příloha 4 odst. čl. 1 písm. e). Doporučujeme zamezit nežádoucím imisím v dotčených prostorách zdravotnického zařízení: hluk, prach, kouř, plyn, pach, otřesy apod. Výše uvedenou zákonnou povinnost dozoruje v souladu se zákonem o pohřbnictví krajský úřad.

Chladicí zařízení je dle § 90 zákona o zdravotních službách prostor, ve kterém poskytovatel zdravotních služeb zajišťuje trvalé udržení teploty v rozmezí 0 °C až +5 °C. V případě, kdy doba uložení těla ve zdravotnickém zařízení od zjištění úmrtí přesáhne 1 týden nebo kdy to vyžaduje stav těla zemřelého, musí být tělo zemřelého uloženo v chladicím zařízení zajišťujícím trvalé udržení teploty nižší než -10 °C. Výše uvedenou zákonnou povinnost dozoruje v souladu se zákonem o zdravotních službách správní orgán příslušný k udělení oprávnění k poskytování zdravotních služeb.

3. Postup poskytovatelů zdravotních služeb při zacházení s těly zemřelých

S lékařem se osoba blízká zemřelému může domluvit včas na tom, zda bude z těla zemřelého sejmutý piercing nebo v ústech ponechána zubní náhrada. Nesmí však nikdo předem požadovat extrakci zlatých zubů, protože ty jsou, stejně jako každá jiná nesnímatelná náhrada, součástí těla.

Lékař nemá právo tělo zemřelého rodině neukázat (v praxi jde o tzv. zákaz otevření vaku nebo rakve). Lékař může s odůvodněním nedoporučit tělo zemřelého vidět. O zákaz otevřít vak na zemřelé nebo rakve může lékař požádat ad hoc u konkrétního těla, které prohlížel, místně příslušnou krajskou hygienickou stanicí, a to pouze v případě podezření na vysoce nebezpečnou nemoc. Toto podezření zapíše do kolonky 13b listu o prohlídce zemřelého. Krajská hygienická stanice jako jediná je zákonem o pohřbnictví zmocněná vydat rozhodnutí o zákazu otevřít vak na zemřelé nebo rakev.

Lékař prohlížející tělo zemřelého mimo zdravotnické zařízení je povinen, nenařídí-li pitvu, postupovat de lege artis, chránit veřejné zdraví a zabránit šíření případné infekce z těla zemřelého tím, že zajistí převoz a uložení těla do chladicího zařízení, není-li žádná jiná osoba, která by se k převozu a uložení těla do chladicího zařízení přihlásila dobrovolně. Zároveň o této skutečnosti informuje obec, na jejímž území došlo k úmrtí nebo bylo tělo zemřelého nalezeno, v souladu s ustanovením § 5 odst. 6 zákona o pohřbnictví.

Co se týče plodu po potratu, poskytovatel zdravotních služeb poučí ženu o právu na pohřbení a dodržuje pravidla zvláštního zacházení s ním stanovené v § 5a zákona o pohřbnictví. Rodiče nebo jiní pozůstalí mají mít možnost sjednat jeho samostatné pohřbení. Zejména u mrtvě narozených dětí zákonným zástupcům na přání předává kompetentní zdravotnický pracovník tzv. vzpomínkový list s otiskem nožičky a ručky a možností vložení fotografie dítěte. Doporučujeme zapojit nemocnici též do programů náviku podpory rodičů mrtvě narozených dětí nebo dětí zemřelých krátce po narození.

4. Oznamovací povinnost úmrtí lékařem

Úmrtí pacienta osobám blízkým oznamuje lékař, který vykonal prohlídku těla zemřelého. Současně informuje i o provedení pitvy.

Povinnost oznámit úmrtí osobám blízkým, alespoň jedné z nich, vyplývá z ustanovení § 86 odst. 1 písm. c) zákona o zdravotních službách. Lékař provádějící prohlídku těla zemřelého o úmrtí nebo nálezů těla zemřelého informuje osobu blízkou zemřelému, je-li mu tato osoba známa. Týž paragraf v písmenu h) ukládá lékaři prohlížejícímu tělo zemřelého povinnost informovat PČR, jestliže mu není známa osoba blízká zemřelému nebo ji nebylo možné o úmrtí vyrozumět, a to za účelem vyhledání osoby blízké zemřelému a předání informace o úmrtí.

Z uvedeného jednoznačně vyplývá, že lékař, pokud se mu nepodaří z jakéhokoli důvodu kontaktovat osobu blízkou, je povinen o této skutečnosti informovat PČR. PČR má osobu blízkou poté bez zbytečného odkladu vyhledat a zároveň ji o úmrtí informovat.

PČR má osoby vyhledat prostřednictvím agendového informačního systému evidence obyvatel (využit lze pochopitelně také místní a osobní znalost prostředí) a předat zjištěné osobní údaje a kontaktní informace ustanovené zájmové osoby dožadujícímu lékaři, který tělo zemřelého prohlížel. Pokud vyrozumění osoby blízké zemřelému příslušným lékařem provádějícím prohlídku těla zemřelého nebylo ani tak možné, PČR fyzicky vyhledá zájmové osoby blízké a předá jim informace o úmrtí včetně kontaktních údajů na konkrétního lékaře. Pokud se při postupu PČR objektivně nepodaří fyzicky vyhledat zájmovou osobu, PČR o uvedené skutečnosti informuje dožadujícího lékaře, který tělo zemřelého prohlížel.

Povinnosti lékaře je nejen oznámit úmrtí, ale zároveň uvést do zdravotnické dokumentace zemřelého čas a osobu, které úmrtí oznámil. Pokud lékař oznámil úmrtí pouze PČR, uvede do zdravotnické dokumentace datum, čas a jméno příslušníka PČR včetně jeho služebního čísla.

5. Požadavky na bezprostřední péči o tělo zemřelého

Účelem zdravotních služeb o dosud neošetřené tělo zemřelého je vrátit zemřelé osobě důstojnost a veřejnosti při pohledu na upravené tělo duševní rovnováhu. Zdravotní ošetření těla zemřelého je nutné chápat jako projev minimální piety a maximální hygieny, restitutio ad integrum. Péče osobní a rituální, transformatio integri, jakési vyzdvihnutí v důstojnosti, uctění památky, zvýšení na důležitosti, na atraktivitě vzpomínky, je v rukou pozůstalých. Mytí, holení, stříhání, oblékání do vybraných šatů, kosmetické úpravy a dekorování těla jsou úkony soukromoprávní povahy, zpravidla zakotvené v příkazní smlouvě uzavřené mezi provozovatelem pohřebních služeb a vypravitelem pohřbu.

5.1 Označení těla zemřelého

Označení těla zemřelého je velmi důležité z hlediska minimalizace záměny těl zemřelých během hromadného transportu v průběhu přechodného uložení v chladicím zařízení. V případě úmrtí ve zdravotnickém zařízení označuje tělo zemřelého kompetentní zdravotnický pracovník dvojnásobným způsobem: ponechává identifikační náramek a u dospělého uvádí základní identifikační údaje, zpravidla na levé stehno dolní končetiny, u dítěte na horní končetinu vodě odolným popisovačem, uvádí se jméno, příjmení, název oddělení, datum a hodina úmrtí a datum narození.

V případě úmrtí mimo zdravotnické zařízení opatří prohlížející lékař nebo kompetentní zdravotnický pracovník tělo zemřelého identifikační kartičkou na palec dolní končetiny nebo identifikačním náramkem. Provozovatel pohřební služby musí označení těla zemřelého zkontrolovat před uložením do rakve a porovnat identifikační údaje s listem o prohlídce zemřelého.

5.2 Péče o tělo zemřelého

Pravidla pro ošetření těla zemřelého definují vnitřní standardy každého zdravotnického zařízení. Tyto předpisy musí ctít zásadu důstojnosti a nedotknutelnosti člověka, která je

zakotvena v čl. 7 Listiny základních práv a svobod. Ochranu tělesné integrity definuje občanský zákoník dle důvodové zprávy vytyčuje základní pravidla.

Z tohoto důvodu se doporučuje:

- vždy zakrýt tělo zemřelého
- mrazit tělo jen v nejnútnejších zákonem daných případech
- používat vaky na zemřelé ve zcela výjimečných případech

Není-li nařízena pitva, kompetentní zdravotnický pracovník:

1. z těla odejme zavedené katétry, sondy, kanyly a další pomůcky, které pacient případně používal. Nesmí dojít k poškození kůže či rány
2. drény zkrátí do obvazu a řádně zafixuje proti výtoku
3. pokud jsou na těle otevřené rány, vymění znečištěné krytí
4. z těla sejme ozdobné předměty. Seznam šperků, které nelze sejmut, zaznamená se souhlasem prohlížejícího lékaře v listu o prohlídce zemřelého a v záznamu o pozůstalosti včetně jejich stručného popisu
5. z lůžka odebere polštář, přikrývku, antidekubitní pomůcky
6. zemřelému svlékne oděv, znečištěná místa na těle umyje a upraví vlasy
 - a. není vhodné používat mýdlo ani dezinfekční prostředky, kartáč a přípravky na bázi chlornanu sodného s bělicími činidly, chlor apod.
 - b. teplota vody by měla být pod 37 °C
 - c. ohanbí by mělo být po celou dobu zakryté
7. tělo nesmí nechat položené břichem dolů
8. nesmí bez povolení rodiny ucpávat přirozené tělní otvory (postačí aplikovat jednorázové v zemi rozložitelné inkontinenční pomůcky)
9. tělo na lůžku přeloží na čisté prostěradlo a upraví ho do vodorovné polohy, nikdy jej nepřekládá na vozík ani neukládá do nevhodné místnosti (jako je například koupelna či sklad)
10. oči zavře, v případě, že víčka nedrží zavřená, přiloží na ně navlhčené mulové tampony a přelepí (oči „zatěžká“ buničinou)
11. v ústní dutině zkontroluje zuby ze žlutého či bílého kovu, vyjme zubní protézu a zabalí ji do mulu. Na přání příbuzných je možné zubní náhradu v ústech ponechat. V případě potřeby zlehka podváže dolní čelist (upnutá obinadla nechávají na tváři otisky) nebo bradu podepře srolovaným ručníkem
12. tělo zemřelého označí dle požadavků konkrétního pracoviště s ohledem na místo úmrtí, zda se jedná o úmrtí ve zdravotnickém zařízení nebo mimo zdravotnické zařízení
13. tělo ve vodorovné poloze s pažemi volně podél těla nebo zkříženými na těle zakryje prostěradlem včetně obličeje nebo oblékne do rubáše vyrobeného z přírodních materiálů
14. důstojně upravené, zakryté nebo do rubáše oblečené tělo zemřelého zůstává na oddělení 2 hodiny od okamžiku smrti (je možné využít vhodnou místnost pro zemřelé či zástěnu; rodina, je-li přítomná, může asistovat)
15. ví-li se o příjezdu rodiny – tělo uloží mimo chladicí zařízení (max. 8 h) za účelem rozloučení v pokoji či v pietní místnosti

16. zajistí odvoz těla spolu s vyplněnou dokumentací. Po odvozu mrtvého těla místnost vyvětrá, všechny použité pomůcky očistí, dezinfikuje a uloží zpět na místo k tomu určené
 - a. prostěradlo, v němž je zabalené tělo, není nutno v chladicím zařízení rozbalit. Chlazení brání pouze uzavřený vak na zemřelého, kdy může dojít k autolýze
 - b. při nespolupracující rodině (causa socialis) lze při oblékání použít i šaty z vlastních zásob
 - c. odpovědný pracovník provede úplný zápis do knihy příjmu zemřelých ve všech rubrikách, nezapomene čitelně uvést své jméno (nejlépe tiskacím písmem) a připojit podpis.

5.3. Zásady pro použití vaku na tělo zemřelého

Podmínky pro použití vaku na zemřelého stanoví § 4 odst. 1 písm. a) zákona o pohřbnictví: je-li tělo zemřelého značně zohaveno nebo se nachází ve stavu rozkladu.

Mají-li být vak nebo rakev trvale uzavřeny z důvodu výskytu vysoce nebezpečné nemoci na těle zemřelého, musí jít o rozhodnutí krajské hygienické stanice s poučením o odvolání (viz § 5 odst. 7 zákona o pohřbnictví). Podpůrně se použije správní řád. Transportní rakev nebo dokonce pouze transportní nosítka jsou zakázána. Tuto povinnost dozoruje krajská hygienická stanice. V případě nedodržení tohoto postupu se jedná o přestupek. Vypravitel pohřbu je navzdory uložení těla do vaku a do konečné rakve stále oprávněn tělo vidět, rakev i vak musejí být na jeho přání otevřeny.

Vysoce nakažlivá nemoc je takové infekční onemocnění, které je schopné šířit se velmi rychle mezi lidmi, ohrožuje populaci a má vysokou smrtnost (např. mor, cholera, žlutá zimnice, antrax, ebola). Nemoc covid-19 se do této skupiny neřadí.

Neoprávněné použití vaku na zemřelého, jeho neodůvodněné nadužívání, je v rozporu s ustanovením § 4 odst. 1 písm. a) zákona o pohřbnictví. Není dovoleno ukládat těla do vaků bez zákonného důvodu. Vaky na zemřelého brání rozkladným procesům jak během přechodného, tak i trvalého uložení. Tělo uložené ve vaku z PVC nelze pohřbit do země na většině veřejných pohřebišť, a stejně tak i některá krematoria odmítají vak z PVC společně s tělem zpopelnit. Vaky lze nahradit papírovými plenami, novými obvazy, rubášem z přírodního materiálu nebo prostěradlem.

Označení vaku s tělem zemřelého zvenku je povinné v případě, že nelze označit tělo zemřelého přímo z důvodu výskytu vysoce nebezpečné nemoci na těle zemřelého. Postup je řešen ve Směrnici Ministerstva pro místní rozvoj, č. j.: MMR-24254/2020-52 ze dne 23. června 2020 pro nakládání s tělem zemřelého s vysoce nakažlivou nemocí.

6. Technické zajištění vhodné místnosti pro zemřelého

V místnosti pro zemřelého nebo poblíž ní by měla být k dispozici studená a teplá voda (lze i voda jiné jakosti), jednorázové papírové utěrky (osoušeče rukou, jednorázové rukavice), nádoba na jejich odložení a také čistý hřeben. Neměly by chybět stůl nebo máry, odpovídající intimní osvětlení, větrání a zabezpečení proti hmyzu. Tímto popisem není zakázáno tělo výjimečně upravit kdekoli jinde, například na pokoji lůžkového oddělení či v boxu jednotky intenzivní péče apod.

Je nutné zamezit reklamě a reklamním zařízením v místnosti pro zemřelého a jejím okolí. Omezení reklamy na pohřební služby upravuje v ustanovení § 6a zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů. Reklamu na pohřební služby je vhodné omezit nejen v souladu s tímto zákonem v celém areálu zdravotnického zařízení, ale i v bezprostřední blízkosti zdravotnického zařízení (oplocení a okolí vstupní brány).

7. Interní kontrola metodického doporučení ze strany poskytovatele

V rámci hodnocení kvality a bezpečí poskytovaných služeb dle deváté části zákona o zdravotních službách je žádoucí zvýšit důraz a zařadit tuto oblast ve stanovené frekvenci do programu interních kontrol každého zdravotnického zařízení.

8. Podání stížnosti proti postupu poskytovatele zdravotních služeb při zacházení s tělem zemřelého

K vyjádření nespokojenosti s poskytovanou zdravotní službou lze podat proti postupu poskytovatele zdravotních služeb stížnost. Část osmá zákona o zdravotních službách upravuje možnost podání stížnosti proti postupu poskytovatele při poskytování zdravotních služeb nebo proti činnostem souvisejícím se zdravotními službami (dále jen „stížnost“), v souladu s § 2 odst. 2 písm. c) zákona o zdravotních službách je možné tuto stížnost podat i proti postupu poskytovatele při zacházení s tělem zemřelého. V souladu s § 93 odst. 1 zákona o zdravotních službách může tuto stížnost vedle pacienta podat i osoba pacientovi blízká v případě, že pacient zemřel. Pacientem se dle § 3 odst. 1 zákona o zdravotních službách rozumí fyzická osoba, které jsou poskytovány zdravotní služby; v případě zacházení s tělem zemřelého je pacientem tento zemřelý. Osoba blízká zemřelému tak může proti postupu poskytovatele při nevhodném zacházení s tělem tohoto zemřelého podat stížnost. Stížnost se podává poskytovateli, proti kterému směřuje, tím není dotčena možnost podat stížnost podle jiných právních předpisů. Podání stížnosti nesmí být osobě, která ji podala, nebo pacientovi, jehož se stížnost týká, na újmu. Poskytovatel zdravotních služeb má vypracovaný postup pro vyřizování stížností.

9. Odkazy na literaturu a související právní předpisy

- Péče o zemřelého – Standardní ošetrovatelský postup: výstup projektu „Integrovaný program implementace managementu kvality českých fakultních nemocnic – kritická analýza jeho metod, procesů a výsledků“ kód projektu: IGA MZ ČR NO 7723-3 (Interní grantová agentura Ministerstva zdravotnictví), hlavní řešitel: prof. MUDr. Ivan Gladkij, DrSc., 2003., viz <https://adoc.pub/sdrueni-fakultnich-nemocnic-eske-republiky.html> (nahlíženo 31. 7. 2023)
- Robert Huneš, Šárka Pechková, Miroslav Špecián: Věci předposlední a poslední: (kompas pro závěr života), vydavatel Hospic sv. Jana N. Neumanna, o.p.s., 2021, ISBN 8090796001, 9788090796003
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování
- Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách
- Zákon č. 256/2001 Sb., o pohřbení a o změně některých zákonů
- Zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání
- Vyhláška č. 98/2012 Sb., o zdravotnické dokumentaci
- Vyhláška č. 92/2012 Sb., o požadavcích na minimální technické a věcné vybavení zdravotnických zařízení a kontaktních pracovišť domácí péče
- Vyhláška č. 55/2011 Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků